'सत्यात्मकेन' 'ऋतेन' यथावदनुष्ठानेन 'एनं' अश्वमेधं, प्रारभते ॥

(९) यदुक्तं सूत्रकारेण अभिधा असीत्यश्वमभिदधातीति। तत्राश्वबन्धनमन्त्रः सप्तमकाण्ड एवमाम्नातः। "अभिधा असि भुवनमसि यन्तासि धर्त्तासि सोऽग्निं वैश्वानरं सप्रथसङ्गच्छ स्वाहाकृतः पृथिव्यां यन्ता राड् यन्तासि यमनो धर्त्तासि धरुणः कृष्यै त्वा क्षेमाय त्वा रय्यै त्वा पोषाय त्वा" इति। तस्मिन्मन्त्रे प्रतिवाक्यं तात्पर्य्यं दर्शयति। "अभिधा आसीत्याह। तस्मादश्वमेधयाजिनꣳ सर्व्वाणि भूतान्यभिभवति। भुवनमसीत्याह। भूमानमेवोपैति। यन्तासीत्याह। यन्तारमेवैनं करोति। धर्त्तासीत्याह। धर्त्तारमेवैनं करोति। सोऽग्निं वैश्वानरमित्याह। अग्नावेवैनं वैश्वानरे जुहोति। सप्रथसमित्याह। ॥ ५ ॥ प्रजयैवैनं पशुभिः प्रथयति। स्वाहाकृत इत्याह। होम एवास्यैषः। पृथिव्यामित्याह। अस्यामेवैनं प्रतिष्ठापयति। यन्ता राड् यन्तासि यमनो धर्त्तासि धरुण इत्याह। रूपमेवास्यैतन्महिमानं व्याचष्टे कृष्यै त्वा क्षेमाय त्वा रय्यै त्वा पोषाय त्वेत्याह। आशिषमेवैतामाशास्ते" इति। हे अश्व त्वं 'अभिधा' बन्धनीयः, असि'। तत्राभिशब्दप्रयोगात् अभिभविष्टत्वं यजमानस्य युक्तं। भुवनत्वेन स्तुतत्वात् भूमप्राप्तिर्यजमानस्य। यन्तृधर्त्तृशब्दप्रयोगात् तद्रूपत्वमश्वस्य सम्पाद्यते। हे अश्व स त्वमग्निं गच्छेत्युक्त्वा तमेतमश्वमग्नौ हुतवान् भवति। प्रथावाचिनां 'स प्रथसः', इत्यपि विशेषेण यजमानं प्रजादिभिः